

Водзыў

на аўтарэферат дысертацыі Ненадаўца Ягора Аляксеевіча
«Водная прастора ў беларускім фальклоры: семантыка, сімволіка,
функцыянальнасць», прадстаўленай на атрыманне вучонай ступені
кандыдата філалагічных навук па спецыяльнасці 10.01.09 – фалькларыстыка

Несумненная вартасць навуковых распрацовак гісторыка-культурнай спадчыны народа ў большасці выпадкаў вызначаецца іх значэннем як сродкаў перадачы каштоўных духоўных арыентацый ад пакалення да пакалення. Менавіта пад такім ракурсам належыць разглядаць дысертацыйнае даследаванне Ненадаўца Я. А., прысвечанае вывучэнню адной з асноўных прыродных стыхій у жыццядзейнасці чалавека – вадзе і воднай прасторы. Праведзенае комплекснае асэнсаванне фальклорна-міфалагічнай творчасці пераканаўча паказвае, што гідралагічны код найбольш устойліва захоўваецца ў традыцыйнай вуснапаэтычнай спадчыне беларусаў, якая стагоддзямі ўбірае ў сябе народны вопыт, мудрасць роднага краю, глыбокі сімвалізм водных вобразаў, захоўваючы мінулае і сучаснае для будучых нашчадкаў. Сістэмны разгляд беларускага традыцыйнага фальклору (тэкстаў, сюжэтаў, матываў, звязаных з магіяй вады) на іншаславянскім фоне дазволіў паказаць яго як састаўную частку славянскага дыялектнага кантынуума, прычым у іх рэальных узаемаадносінах, а таксама ў працэсе эвалюцыі ў прасторы і часе. Акрамя таго, уласнааўтарскімі запісамі падкрэслена ступень захаванасці веры сучасных палешукоў у чарадзейную і цудадзейную ачышчальнасць вады. Вывучэнне арэальных сувязей славянскіх моў і народаў, як неад’емнай часткі больш агульнай праблемы – праблемы славянскага этнагенезу – перспектыўны напрамак сучаснай фалькларыстыкі.

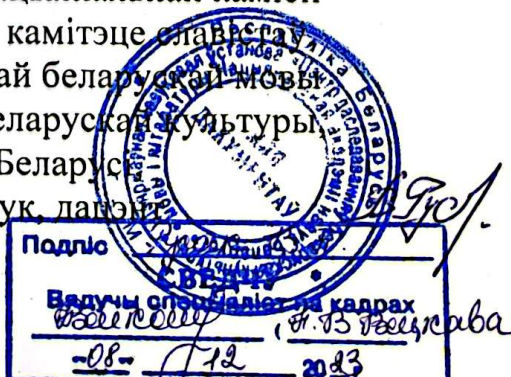
Актуальнасць тэмы дысертацыі Ненадаўца Я. А. вызначаецца недастатковай распрацаванасцю ў беларускай фалькларыстыцы тэматыкі воднай прасторы. Можна канстатаваць адсутнасць комплекснага даследавання фальклорных матэрыялаў, звязаных з магіяй вады, у кантэксце іх жанравай спецыфікі. Водная прастора, такім чынам, упершыню становіцца асобным аб’ектам разгляду беларускай этнафалькларыстыкі. Актуальнасць работы ўзмацняецца і тым, што даследаванне дазволіла больш глыбока зразумець трансфармацыі беларускіх звычаяў, абрадаў і іншых жанраў фальклору, звязаных з вадой, паказаўшы агульнасць і адметнасць «памяці славян у словах». Гэта дазволіла аўтару ўпершыню адлюстравать ролю і захаванасць згаданай тэматыкі у фальклорных творах на шырокім славянскім фоне. Такі найважнейшы элемент традыцыйнай карціны свету беларусаў, як водная прастора, атрымаў канкрэтызацыю ў суаднесенасці з жыццёвымі паняццямі

пра племя-род, працяг роду, сям'ю, лёс, шчасце, дабрабыт, што набываюць асаблівую каштоўнасць у нашы дні.

У адпаведнасці з мэтай і задачамі даследавання ў дысертацыі сфармуляваны асноўныя палажэнні, вынесеныя на абарону, якія навукова абгрунтаваны, падпарадкаваны асноўнай мэце работы і пацвярджаюцца яе зместам. Лагічны змест даследавання адпавядае вызначаным мэце і задачам, якія вырашаюцца з дастатковай паўнатой і дакладнасцю. Абгрунтаванасць і пэўнасць атрыманых вывадаў і рэкамендацый, сфармуляваных у дысертацыі, забяспечваецца кваліфікаванай апрацоўкай вялікага фактычнага матэрыялу, у тым ліку ўласнааўтарскага. Работа грунтуецца на прэзентабельнай колькасці крыніц (150 адзінак), што дазваляе зрабіць досыць абгрунтаваныя вывады, якія з'яўляюцца пераканальнымі доказам асноўных палажэнняў, вынесеных на абарону. Заслугоўвае ўвагі вывад аб тым, што фальклорныя матэрыялы – гэта аб'ектыўнае сведчанне, наколькі водная прастора, як прыродна-касмічная стыхія, уплывала на фарміраванне міфалагічнага светапогляду ў продкаў, а на сённяшнім этапе – выконвае адну з найважнейшых роляў у захаванні нацыянальнага светаразумення і жыццёстойкасці суайчыннікаў. Варта адзначыць, што аўтарам разгледжаны многія нацыянальныя абрады, напрыклад: выкліканне дажджу, а таксама павер'і, звязаныя з цудадзейнымі ўздзеяннямі першага веснавога дажджу; паказаны ачышчальныя і лекавыя ўласцівасці вады; адзначана месца і роля вады ў замовах; асобна вылучана атаясамленне ракі Дунай у беларускім фальклоры, якое звязваецца з прарадзімай славян; грунтоўна апісана святасць крыніц і крынічнай вады ва ўяўленнях продкаў і сучасных беларусаў і інш.

Падсумоўваючы вышэй сказанае, неабходна падкрэсліць, што дысертацыя Ненадаўца Я. А. «Водная прастора ў беларускім фальклоры: семантыка, сімволіка, функцыянальнасць» абапіраецца на грунтоўную тэарэтычную базу, мае лагічную структуру, з'яўляецца паслядоўнай і аргументаванай; поўнасцю адпавядае пазначанай спецыяльнасці і галіне навукі – філалагічнай. Хочацца звярнуць асаблівую ўвагу на практычную значнасць дысертацыйнага даследавання. У сувязі з гэтым лічу, што аўтар дысертацыі Ягор Аляксеевіч Ненадавец заслугоўвае прысуджэння вучонай ступені кандыдата філалагічных навук па спецыяльнасці 10.01.09 – фалькларыстыка.

Старшыня Беларускай нацыянальнай камісіі
АЛА пры Міжнародным камітэце слаўна-славянскай мовы
загадчык аддзела сучаснай беларускай мовы
Цэнтра даследаванняў беларускай культуры
мовы і літаратуры НАН Беларусі
доктар філалагічных навук, дацэнт

В. П. Русак